

Posudek na diplomovou práci Karolíny Pauknerové „Projekt střediska experimentální archeologie v Úněticích“.

Dějiny člověka lze zkoumat pomocí různých vědních oborů, ačkoliv pro jejich nejstarší období má jistou prioritu obor archeologie. Výsledky této vědní disciplíny můžeme nacházet v ryze odborných statích a monografiích, ovšem zájem o naše předky lze integrovat i do obecněji srozumitelných rovin, přístupných širší veřejnosti.

Předložená diplomová práce K. Pauknerové představuje cestu k „popularizaci“ našich dávných dějin prostřednictvím navrženého projektu střediska experimentální archeologie v Úněticích. Diplomová práce je velmi přehledně členěna do devíti kapitol, úvodu, závěru, seznamu a zdrojů vyobrazení a použité literatury, doplněné o citace nálezových zpráv z Archivu ArÚ AV ČR Praha a odkazy na www stránky.

Po úvodním seznámení s obecnou problematikou účelu experimentálních postupů v archeologii, které autorka opírá o postprocesualistickou teorii podstaty archeologického pramene, se v 1. kapitole věnuje vývoji experimentální archeologie, včetně důkladného vysvětlení jednotlivých pojmů a vztahů k rovině poznání zkoumaného jevu. Tato kapitola je navíc doplněna o historický přehled vývoje této „specializace“ v rámci archeologie, a to jak v zahraničí, tak i v naší republice. Velmi zajímavý je i její pohled na úlohu muzeí a skanzenů právě z úhlu pohledu experimentální archeologie.

V 2. kapitole se dostáváme k velmi přehlednému popisu starší doby bronzové, kde nechybí hledisko chronologické, odkaz na přírodní podmínky i jednotlivé archeologické kultury, přehledně řazené podle jednotlivých chronologických stupňů a vždy představené hlavní materiální náplní těchto kultur. Výsledkem tohoto úseku diplomové práce je pak obecné shrnutí starší doby bronzové, včetně zdůraznění nového technologického prvku materiální kultury tehdejší doby – bronzu.

V následné kapitole (3. kap.) autorka vyčlenila velmi detailní popis současných poznatků o únětické kultuře a problematice jejího vnitřního chronologického členění. Od obecnějších témat zde K. Pauknerová postupně přechází k detailnímu rozboru základních archeologických stupňů této kultury, čímž prokazuje velmi dobré pochopení metodiky archeologické práce.

4. kapitola je věnována ucelenému popisu archeologických nalezišť v okolí Únětic, včetně obce samé a i zde je velmi nutné vysoko hodnotit základní heuristickou práci autorky na zasazení eponymního naleziště v Úněticích do širšího rámce pravěkého a raně středověkého osídlení daného regionu.

Velmi přínosné je zařazení 5. kapitoly věnované osobnosti a životu Čeňka Rýznera, jehož píli v současnosti vděčíme za název pro jeden z klíčových souborů památek z počátků doby bronzové - únětická kultura.

Po těchto přehledných pasážích se autorka již plně věnuje vlastnímu tématu diplomové práce, tedy návrhu na zřízení experimentálního archeologického střediska. V 6. kapitole je velmi důkladně pojímán vztah prezentace archeologických pramenů v muzejních expozicích, včetně snahy o hlubší teoretické poznání problematiky interpretace dávné minulosti a naší současné schopnosti porozumění danému jevu. Pouze na okraj zde zmiňuji drobné nedorozumění ohledně zakladatele Anthroposu v Brně, nebyl jím prof. J. Jelínek, ale již o 30 let dříve prof. K. Absolon.

7. kapitola je věnována metodologii střediska, včetně vysvětlení pojmu archeologického experimentu v návaznosti na obecně přijímané názory na stavbu vědeckého modelu, či hypotéz. Dále se autorka velmi důkladně věnuje roli takového pracoviště ve světě vzdělávání i obecné prezentace pro zájemce z řad laické veřejnosti. Vlastní realizaci a provozu stře-

diska je věnována 8. kapitola, která je podle mého názoru velmi přínosným vkladem pro praktické zřízení takového typu pracoviště, včetně jasně definovaných právních úkonů, které je nutné v současné době podstoupit při vzniku obdobné instituce. Velmi podnětné jsou i úvahy autorky o strategickém plánu organizace, která si klade za cíl takovéto středisko provozovat. V této kapitole jsou konkrétně vyjmenované body, které je nutné při budování střediska dodržovat, včetně způsobů řešení a realizace, jak na úrovni odborné, tak i na úrovni správní, velmi sympatická je i autorčina snaha po navržení zdroje financování takto koncipovaného projektu a cílů pracoviště, které by se podle autorky práce neměly omezovat pouze na odbornou stránku věci, ale měly by působit i na rozvoj daného regionu, včetně jeho kulturní identity. Velmi vhodné jsou i úvahy nad perzonálním zajištěním pracoviště, včetně vysvětlení způsobu využití dobrovolnické práce.

9. kapitola je věnována přímo projektu střediska experimentální archeologie v Úněticích, včetně konkrétního návrhu jeho umístění, funkčního zaměření (zemědělská usedlost ze starší doby bronzové) i plánů na experimentální ověřování různých technologických postupů (slévání bronzu, výroba keramiky). Nezbytnou součástí takto pojatého střediska by podle autorky měla být i expozice, úzce vázaná na region Únětic, osobu Č. Rýznera, únětickou kulturu a experiment v archeologii. Autorka neopomíná ani začlenění tohoto pracoviště do sítě podobných středisek u nás, ale i v zahraničí.

Z popisu dosud získaných poznatků o sídlištích únětické kultury u nás dále vychází i její návrh na vybudování dvou obytných domů (podle nálezů z Postoloprta a Velešovic), které podrobila poměrně podrobnému návrhu rekonstrukce, a to na základě získaných archeologických, etnografických i experimentálních poznatků. V okolí těchto obydlí by měla být rekonstruována každodennost starobronzové vesnice, včetně důkladného obeznámení se s možnými pěstovanými plodinami i chovanými zvířaty. Vcelku sympatická je autorčina snaha po řešení co nejvíce možné autenticity původní reality, včetně poznatků o možnosti získání původních odrůd obilovin (pšenice dvouzrnka, pšenice špalda) i druhů „hospodářských“ zvířat. Velmi názorná je počítačová vizualizace obytných domů, která dává jasnou představu o celkovém vzhledu zamýšlených obytných staveb.

Další z technologií, které by měly být ve středisku nejenom experimentálně zkoumané, ale i představené širší veřejnosti, jsou slévání bronzu a výroba keramiky. Výsledky těchto experimentálních počínů by se následně měly objevit i jako exponáty v zamýšlené expozici, včetně možnosti interaktivního přiblížení dávných technologií současnému návštěvníku, např. pomocí využití počítačové techniky (dotykové informační panely, multimediální projekce), či přímo účasti na probíhajícím experimentu, tak aby byla zaručena přímá návaznost mezi střediskem a expozicí.

Za hlavní smysl střediska tak autorka považuje nejenom provádění archeologických experimentů, ale i následnou prezentaci výsledků široké odborné i laické veřejnosti. Poměrně novátorský je přístup ke středisku, jako pracovišti, které by splňovalo jednak funkci každodenního provozu a pořádání příležitostných akcí.

Předložená práce K. Pauknerové tak obsahuje velmi jasný a ucelený obraz pracoviště specializovaného na provádění experimentální archeologie z konkrétního úseku lidských dějin (starší doba bronzová), které by bylo navíc umístěno v prostředí eponymního naleziště velmi důležité a slavné kultury tohoto období, v Úněticích.

Práce je jak po odborné tak jazykové stránce na velmi dobré úrovni, jednotlivé návrhy projektu jsou v ní předkládány po důkladném teoretickém zhodnocení, které prokazuje vysokou teoretickou připravenost K. Pauknerové, navíc v kombinaci s jasně pochopenými a deklarovanými důsledky a dopady prezentace života ve starobronzové vesnici na současný okolní region, včetně možnosti jeho rozvoje v budoucnosti. Za velmi kladné je dále třeba považovat autorčinu schopnost propojení zájmu o určitý úsek lidských dějin se současnými potřebami

stabilizace naší společnosti a jistého návratu „ke kořenům“ lidské existence, která se někdy vytrácí v přetechnizovaném, virtuálním světě postmoderní doby.

Práci hodnotím jako vysoko nastavený standard diplomových prací, který splňuje kritéria potřebná k jejímu kladnému přijetí. Navrhuji proto diplomovou práci K. Pauknerové zařadit mezi výborné a ohodnotit ji počtem 20 bodů.

Kvílice 3.6. 2006

PhDr. Ivana Sýkorová, Ph.D.

